

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 50 »
Helyben hazhoz fordítva:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 50 »

NAGYVÁRAD, július 9.

Hol a tisztesség?

(O.) Nincs a világon ország és nép, amely mint mi, annyit adna az u. n. »b ö c s ü l e t r e.«

Olaszországnak egyik — tán legfőbb — jövedelem forrása az idegen forgalom. Ezért aztán szállói tiszták, az árak mérsékeltek és sehol nem lehet oly olcsón élni, mint Olaszországban, amelynek hatóságai meszszenenő intézkedésekkel gondoskodnak arról, hogy ez az élénk vérmérsékű, ötletes nép az idegent ki ne szipolyozza, hogy az idegen náluk lehetőleg jól érezze magát.

Igy aztán minden idegen egy-egy klaszikus tanu, egy-egy élő reklám, akik mind az Olasz föld kellemes voltát dicsőítik.

Másutt a külföldön hasonlót tapasztalunk.

A francia intézmények legtöbbje minta szerű; a német nép ereje tudatában komoly egykedvűséggel halad a maga útján, nem sokba veszi a turisták véleményét azért, mert népének tizezreit küldi világgá, mint a német kultúra szóvivőit, mint kulturdünger-t, mely értelmiségével becsületes, alapos — bár sablonos — munkájával több, vagy kevesebb nemzetiségi ambíció mellett hirdeti az anyaország tekintélyes voltát és a fajrideg becsületességét.

A mi a magyar név rennomójának terjesztését és fentartását illeti, erre nekünk saját methodusunk van, amely az

igaz, stilszerű egyrészt, de másrészt nevelésesen ostoba és erkölcstelen és — költséges. T. i. nem mi kapjuk a baksist, hanem mi adunk a látogatóknak.

Már 1873-ban a bécsi világkiállítás-kor történt, hogy a főváros összeszedett — már nem tudom micsoda minősítés útján — vagy ezer jól öltözött idegent és azokat egy pár hajóval lehozva Budapestre, megtraktálta őket s megmutogatta nekik a — még akkor meglehetősen keleties — főváros nevezetességeit, megfiakkerezettette s meghajókáztatta; azután elbocsátván őket, mintegy ezt mondta bucsuképpen: ime láttátok — az igaz, hogy a pohár fenekén át — fővárosunkat, az ország színét, már most mehettek és úgy hisszük, hogy jól fogtok felőlünk nyilatkozni.

Aztán jött 1885-ben a francia hirlapírók inváziója, Lesseps-sel az élén; amely, minimo fél millió forintjába van ennek az ugyan nyomorgatott országnak. Hogy is ne! Hetven-nyolczvan embert végig banketteztetni!

Aztán jött a higieniai kongresszus, aztán hirlapíró kongresszus . . . Itt azonban állapodjunk meg egy kissé!

»A hirlapok a jelen Fama ügynökei, közvetítői, a közvélemény tolmácsai.

— »Ilyen és hasonló szólalomokkal voltak a lapok telve a kongresszus alkalmából. Ebben van is valami igaz.

Most már csak az a kérdés, hogy valóban célra vezetők-e ezek a traktamentumok, dinom-dánomok?

Valóban oly hitvány valami lenne ez az ugynevezett hetedik nagyhatalom, hogy

jót rólunk csak baksis fejében mondana, s a rossz véleményt képes volna a pezsgővel egyetemben lenyelni?

Erre azt mondják némelyek, sőt sokan, — szinte hallom — nem is megvesztegetésről van szó itt, hanem a r o k o n s z e n v megnyeréséről.

Szép! Hát a rokonszenv megnyerésének ez az útja? . . .

Nos hát méltóztassanak egy kissé ide figyelni.

Mi, huszonkét ezerre menő elmebetegünk közül, alig tán két ezeret vagyunk képesek civilizált államhoz méltóan elhelyezni. Hét-nyolczezer ott senyved a szegény atyafiak nyakán, más hét-nyolczezer az ut mentén kóborol; és ezer, mint közveszélyes elmebeteg a fővárosi és vidéki kórházak tulzsufolt »elmebeteg osztály« (?) helyiségeiben senyved, vagy mint gonosztevők lelánczolva, vagy mint a gödöllői eset is, amit a napi sajtó is megemlített, b e f a l a z v a dokumentálja a magyar államnak, inkább a kormánynak a kor színvonalán álló szervezetét, humanizmusát. Beszéljünk-e a lenlez ügyről, avagy talán az angyalcsinálásról, avagy arról, hogy a palotákat egyre-másra emelő nagyvárosok nagy részében inkább lehet közpizsokról, mint köztisztaságról szólni? Avagy kolduló honvédeinkről szóljunk-e, amíg végzett földesuraink kedvéért a katasztert életre hívtuk? Vagy tán a szegény-ügyet, vagy ezer forinttal fizetett albiráinkat, avagy adó-ügyünket emlegessük? Az iskolának csufolt ólak, amikben éhező dászkalok a haza gyűlöletéről beszélnek a szurtos

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Szinmű egyetlen egy felvonásban.

— Irtá: Mészáros József.* —

A mikor a nyári forró napokban a váravárt zivatar helyett beáll egy lassu, meleg peremeteg és apró szemekben hull az eső nap hosszat, azt mondják az emberek, hogy kiállhatatlan az idő. Kint locs-pocs, bent fülledt, tikkadt a lég, kellemetlen és zsibbasztó, bármerre is forduljunk. Unalom üti fel tanyáját mindenütt, ott is, hol serényen folyik a munka, vidáman hangzik a jó kedvű nevetés máskoron.

Egy fiatal asszonyka férje karján áll az ablaknál és szóvaltanul, révedező tekintettel nézi az eget, melyen alig egy pár felhőske csüng mozoulatlanul és szórja állandóan a finom, szitáló áldást. Kifogytak a beszédből, az üres utca sem nyújt tárgyat újabb társalgásra; nyomott, levert a kedélyhangulat, olyan, mint az idő: kiállhatatlan.

— Annuskám, ugy látom, ma nem megyünk sétálni!

Annuska gondolataiba mélyedve nézi tovább a szürkés égboltozatot, aztán tekintete a balkeze gyűrűs ujján fénylő sárga karikára esik

* Mészáros József ur az a bizonyos »Von Barthausen.« kinek tárczái máris figyelmet keltettek. Reméljük hogy e magyar névvel ezentúl többször találkozunk itt a vonal alatt. A szerzk.

és felvidul arca, szemében az édes megelégedettség tükröződik vissza. Jobban simul férje erős melléhez és suttogva, mintha magához beszélne, alig érthetően feleli:

— Ugy sem nagy kedvem van ma a séta-hoz, fáradt vagyok.

— Csak nem vagy beteg angyalom?

Annuska felrezen merengéséből, talán nem is tudja, mit mondott, csak a férje komoly arcát látja és inkább megnyugtatóan, mint meggyőződésből mondja:

— Nem édes Józsi, nincsen semmi bajom!

A férfi közelebb vonja magához a kicsi asszonykát, megcsókolja a hófehér homlokot és Annuska ajkai körül mosoly játszadozik, a mi olyan igézően széppé teszi vonásait — egy fény sugar ebben a komor életben, fényesebb, mint a nap arany sugára.

— Unatkozol édesem? Jer, töltsük el valami szórakoztató játékkal az időt, ha már az eső szobában maradásra kényszerít.

Annuska igent bólint és inkább vonszolatja magát, semhogy menne az alacsony ke-revethet, a kis játékasztalhoz.

— Mit játszunk édesem?

Ugyan mit is, mikor az ember azt sem tudja, gondolkozzék-e vagy sem. Megvonogatja vállát, a mi annyit jelent: a mit te akarsz.

— Akarsz sakkozni, Annuskám? Igen?

És Józsi elhozza a saktáblát, felállítja a bábokat, azután megkezdik a játszmát. Húzást követi húzás, szóvaltanul, kedvetlenül folyik a játék. A néma csendet Józsi hangja töri meg.

— Sakk, kedvesem!

Annuska ijedten kap a báb után és visszahuzza előbbi állásába.

— Nem ide akartam menni; szól és egy másik bábót mozdit el helyéből.

Akkor sakk angyalom!

A kis asszonyka gondolatai elszállanak messze-messze, merően bámulja a tábla váltakozó sötét, világos mezeit, remegő kézzel nyul a báb után, hogy megvédje királyát, de nem teszi meg a húzást, hanem kérően elhaló hangon szól:

— Ne játszunk tovább.

— Drága feleség, rosszul vagy? Szemed fénye megtört, kedélyed lehangolt, kezud remeg, beteg vagy?

— Nem, édes Józsi; és szavait zavart pillantás, majd mosoly kíséri, ez egyszer azonban erőltetett, fájdalmas mosoly.

— Bántott valaki, édesem? vagy én bántottalak meg?

Fejecskéje nem-et int, azután fáradtan rakja kacsóit ölébe és ismét mereng a távol messzeségbe.

— Annuskám, mi van veled?

Lassan vonja ki magát a gyöngéden ölelő karokból, elméláz férje tekintetén, ajkai megnyílnak, szólni akar — de nem tudja, mit mondjon, hiszen maga sem tudja, milyen érzés tartja fogva.

— Játsszunk valami mást, Józsi, játszunk máriást.

paraszt gyerekeknek, szintén a mi államkormányzatunk bölcsességét hirdetik.

Nincs tér, amelyen a csak egy kissé behatóbban tekintő szem fel ne ismerné az erkölcstelenül felületes gazdálkodást. És ezekkel szemben ma itt, holnap ott, ma Pusztaszeren, holnap a Vaskapunál bankett, hajczihó és dinom-dánom. Pedig lehetett volna ám, több méltósággal, kevesebb dáridóval, de humanitárius tényekkel is ünnepelni.

Ahol oly dolgok lehetségesek, ott nem lehet szó becsületes kormányzatról; ez erkölcsi színvakság, amely ekkora dimenzióban nyilvánulva, csak úgy magyarázható, hogy közéletünket egy idő óta erkölcstelen, degenerált elemek fertőzték meg »a magasabb közéleti erkölcs« rágályával.

Abban a bal esetben, a budavári gőz-siklóval, az isteni Gondviselés intelme nyilatkozott meg. A dőzsölő, dobzódó hatalom szeretné a világ bámulatát, tisztelét is inkaszszálni.

»Ime a liberalismus« (helyesebben a hazugságok, a politikai erkölcstelenség) által leigázott letiport eszmények birodalma és kora! Egyetek és igyatok és hirdessétek a liberalis korszak dicsőségét, a kitartott elvek és érzelmek, a meghamisított választások és megvásárolt közvélemény honát!

»A többi magától jön!« Mondá a szolnok-dobokai állam férfi. És jött. Azaz esett. Már t. i. a sikló.

Az a sikló a szabadelvű hazugságok intézményeit jelképezte. — Így fognak elpusztulni saját eszközeik által.

Egy nemzetnek, mely a tiszta erkölcsöket kultiválja, amely tisztas fegyverekkel küzd tisztas célokért, mely a valódi humanizmus követelményeinek eleget tesz, a közvagyon azok kielégítésére használja, nem pedig eszem-izsomra fecserli el: ily nemzetnek nincs szüksége bérencz szószólókra.

A sajtót — vagy annak egyrészét — lehet, de világtörténetet nem lehet bankettekkel lekenyerezni.

Képviselő-választás Biharmegyében.

Beöthy László főispán közelebb egész váratlanul Budapestre utazott. Sokan törték a fejüket rajta, hogy voltaképpen, minek az okáért cizálták föl a mi kényelemszerető főispánunkat a székes fővárosba? Mert hát nagyon komoly, sőt főbenjáró dolognak kell lennie, ha a mi főispánunk félbe szakítja mindennapi fürdőkuráját a Körözs rakoncátlan, tehát ellenzéki vizében.

Most végre megtudtuk az okát.

A m.-csékei kerületben képviselőválasztás lesz augusztus elején, hogy beteljesedjék, amit a lapok hirdettek, hogy ugyanis rövid idő alatt választás lesz.

Megüresedik a m.-csékei kerület mandátuma, mivel Rezey Szilviusz ur, a kerület eddigi képviselője immár elérkezettnek látja az időt, hogy megpihenjen a kormánypárt vajmi terhes szolgálatában szerzett babérokon. Eleinte azt rebesgették, hogy valamelyik püspöki szék fog neki pihenőül szolgálni; de közbejött nagyon jelentős okoknál fogva, melyek Nagyvárad-Ujvárosban birják kiinduló pontjukat, ez a terv nem volt megvalósítható; és kölcsönös egyezkedés következtében most valamelyik m. kir. állami tanfelügyelői állás van hivatva arra, hogy az említett bokros érdemeknek jutalmául szolgáljon.

Rezey Szilviusz ur már lemondott mandátumáról és nem is tarja szükségesnek, hogy képviseltjeinek beszámoljon, nehogy mindkettőjükre nézve még inkább megnehezítse a válás keserű pillanatát.

—Az így megüresedett mandátumot Beöthy László főispán fünek-fának kínálta a Bánffy-kormány megbízásából. De nem kellett senkinek. Végre kérésre fogta a dolgot és nagy nehezen sikerült is a nagyvárad-i görög szertartású egyházmegye egyik kiváló papját megnyernie, aki már legközelebb föl fog lépni jelöltnek a magyar-csékei kerületben.

Megválasztása bizonyos. A főispán ur jobban fog neki örvideni, mint maga az új képviselő.

Katholikus tanítók kongresszusa.

— Eredeti tudósítás. —

Budapest, jul. 8.

A katolikus tanítók kongresszusainak mai második napján a szakosztályok tartottak ülést. Összesen öt szakosztály tanácskozott. Az egyes

szakosztályok üléseiről tudósításaink a következők:

Az I. szakosztály A) csoportja.

Oktatás és nevelésügy.

A szakosztály a szent István-társulat disztermében tartotta ülését nagy számu hallgatóság jelenlétében. Az ülést Steinberger Ferencz szatmári képezdei igazgató nyitotta meg d. e. 9 órakor. Nagy tetszéssel fogadott megnyitó beszédében üdvözölte a megjelenteket és kijelentette, hogy tisztelni fogja a szólás szabadságot, mert — ugymond — a szellemre nem szabad lakatot alkalmazni, kell, hogy a szellem megnyilatkozzék meggyőződésének teljes erejével és csak is így fog csakugyan kifejezésre jutni a katolikus meggyőződés iskolai ügyekben.

Az első előadást Oberth Ágoston igazgató tanító (Esztergom) tartotta »a kath. népoktatás multja és jelene«, czimmel. Nagyhatásu előadásában történelmi tényekkel igazolta, hogy a katolikus egyház mindent elkövetett a népnevelés érdekében s hosszú századokon át egyedüli munkája volt e hazában a népnevelés és oktatásügynek. Az előadás kapcsán benyújtott határozati javaslat így hangzik: »Hangsúlyozva a katolizizmus államalkotó és államfenntartó erejét; hangsúlyozva a katolikus egyház ama érdemét, hogy megteremtője s mindenkor ápolója volt a magyar népoktatás ügynek; hangsúlyozva végül, hogy a katolikus egyház volt mindenkor a tiszta erkölcsnek, a nemzeti érdelemnek és a lángoló hazaszeretetnek ápolója; mondja ki, hogy a katolikus népiskolákat, mint az állam fenmaradásának legbiztosabb tényezőit fentartani, szolgálni és védeni fogja, mert ez nemcsak egyházi érdek — miként a a mult bizonyítja — hazafias kötelesség és nemzeti érdek egyaránt. 2. Továbbá kilencz századon át szerzett jogainál fogva tiltakozik minden kísérlet ellen, mely a katolikus népiskolát megszüntetni, vagy jellegéből kiforgatni szándékozik.

A nagy tetszéssel fogadott előadáshoz és a benyújtott határozati javaslatához többen hozzászóltak. Szőke Károly azt a pótindítványt tette, hogy kéressék fel a püspöki kar, illetve a Szent István társulat, hogy a katolikus nevelésügy történetét külön tankönyvben irassa meg. Hozzászóltak még az indítványokhoz: Csáky Elek, Mihaliczka János, Kodónyi Nándor, Rón Nándor és Kozma János. A felszólalók mindannyian helyeselték a határozati javaslatot és az indítványt. A szakosztály mind a kétöt egyhangulag el is fogadta.

»A napirend« második tárgyát; »A népoktatási oktatás miképp hozható összeköttetésbe a vidék viszonyaival és foglalkozásaival« czimű

— Hála Istennek! megkönnyebbülten osztja Józsi a kártyát.

— Ne vidd el az én vörös tizesemet; esd Annuska.

Józsi visszaveszi a vörös ást, a mivel megütötte a tizest, mire Annuska ingerülten dobja a kártyát az asztalra és idegesen kiált:

— Nem akarom, hogy megkegyelmezz a tizesemnek, csak vidd el, vidd el mind.

Kövéd meredten nézi Józsi Annuskája haragos tekintetét, ijedten hallgatja felesége mély sóhajtását és tanács nélkül, esdő pillantásokkal kér felvilágosítást.

Annuska arcza ismét szelid kifejezést ölt, hangja ismét nyugodt, a midőn megszólal:

— Olvassál fel egy pár verset!

Józsi előveszi a könyvet, kikeresi a legszébb költeményt és olvas érzéssel, melegen. Alig jutott azonban a második versszakhoz, Annuska félbeszakítja:

— Szomjas vagyok, Józsi, adjál vizet.

A mikor megizeli a vizet, megrázkódik, eltolja magát a poharat és borzalommal eltelve mondja:

— Meleg.

Józsi sietve hoz hideg, friss vizet és oda nyújtja.

— Parancsolj édesem, most hoztam a kutról.

— Nem kell volt a közönyös felelet.

— Az Isten szerelmére, mi bajod, szólj mi fáj, viseleted kétségbe ejt.

A szegény gyerek asszonyka pedig nem tudja, mi a baja, mi bántja valami szokatlan, soha sem élt édes fájó sejtelen fogja el, — szorol a szíve majd lelkendezve ujjong, — büvös gyönyör, majd maró kin járja át kebelét. Szükségét érzi, hogy valakinek feltárja szívét, ki megérti könyörgő szeméből, fájdalmas mosolyából, szíve dobogásából, szó nélkül, panasz nélkül benső küzdelmeit, ki megmagyarázza, okát adja különös érzelmének.

— Szeretnék a mamához menni.

— Aranyom, esik az eső, csunya idő van, várjunk, míg kitisztul az ég.

Annuska piskóta lábai mérgesen dobannak a földön, szemöldei összeránczolódnak és dactól remeg meg ajaka, a mint határozottan mondja: De én akarok.

Jó van, angyalom, legalább addig várj, míg kocsit hozatok, akkor kocsin mehetünk mamához.

— Nem, nem; nem kell, nem fogok elmenni, hogy ne mondhasd, hogy az én akaratomat kellett követned. Ne nyuljon hozzám, kérem ne csókoljon meg; látom, ugy is régen tudom, hogy unatkozik mellettem, hát menjen a barátai körébe, kiknek társaságát annyira nélkülözi. A legesekélyebb örömet is megtagadja tőlem, mint a rabot lelánczolva tart békában, még anyámhoz sem enged.

Oh, miért is vitt el engem anyámtól, hol boldog, szerencsés voltam; miért vett magához, ha tudta, hogy rövid idő alatt terhére leszek, nyűg a nyakán. Megszabadulhat könnyen a keblemellen tehertől, feimentem én magam az önként vállalt kötelességek alól, — nem szükséges, hogy elkísérjen, — megyek magam, egyedül az én jó mamámhoz, hogy vissza se is jöjjenek többé, — mert maga engem ugy sem szeret már!

Hadarva beszél a kis asszonyka, arcza a felindulástól kipirosodik, lélekzete eláll, majd megerednek könyei és alétan hanyatlik a ke-revetre.

— Könyörülj, oh ég! asszony, mit beszélsz, mit teszel? kiált kétségbe esve Józsi és lehajolva, reszkető ujjaival simogatja hideg homlokát.

Annuska tágra nyitott szemekkel mozduatlanul fekszik a divánon; nem szól, nem felel, csak a nehéz sóhaj, mely keble mélyéből tör elő, jelzi a kint, a szenvedést. Gyöttrő láz fogja el és rázza meg egész testében; arcza sápadt, kis keze márvány fehér, hideg lesz, piros ajka a lázas forróságban szederjes lesz. Sebesen, rendetlenül ver szivecskéje, azután lassan, lassabban — csaknem megszűnik a vér lük-tetése.

Nehezen, erőmegfeszítéssel emeli fejét, kérően nyujta kezeit férje felé és halkan sut-togja:

tételt Schultz Imre pécsi tanítóképző tanár adta elő. Javaslata így hangzik:

1. A népiskola az életnek nevelvén a vidék term. viszonyait s lakóinak foglalkozását különös figyelmére méltatja.

2. E végből a reálolvasókönyvnek oly szerkezetet kell adni, hogy az illető vidékek viszonyaiból induljon ki és a szükséghez képest gazdasági, vagy kézműipari közleményeket tartalmazzon; a számolókönyvet pedig a tárgyszerek elveire kell fektetni, hogy nemzetgazdasági szempontból jól értékesíthető legyen.

3. Mindezekből azonban csupán a legelső elemek valók a népiskolába; tüzetes tárgyalások a szakiskola feladata lévén.

Az előadó tanár nagy óvációknak tárgya volt. A hallgatóság legnagyobb része, volt tanítványai közül került ki és ezek nem akarták elhatalmasítani az alkalmat, hogy szerett tanárukat lelkesen üdvözölhessék. A határozati javaslatot, miután hozzászóltak: Ruzsnyák Ferencz, Karsay Pál, Ruzsák János, Tóth Géza, Stefánik János, Ruzsinszky, Rón Nándor, Nagy József stk. egész terjedelmében változatlanul elfogadták.

A következő előadást Göndör Károly pozsonyi igazgató tartotta a következő tételtől: »A nem magyar ajku népiskolában miként tárgyalandó a magyar nyelv, hogy a nép szeretettel karolja fel és támogassa. Határozati javaslata így hangzik:

1. Ez idő szerint legalább a városok nem magyarajku népiskoláiban mint tanyelv a magyar nyelv törvény által állapítottassék meg.

2. A magyar nyelv tanításánál a direkt tanmód követendő, mely egyöntetű és biztos fogantatására az I. II. osztály számára a beszéd- és értelemgyakorlatok anyaga módszeresen földolgozva kiadandó.

3. A nyelvtan tanítása a népiskolában megfelelőleg szűkebb körre szorítottassék.

4. A népiskolában az anyanyelv a magyar nyelvvel párhuzamosan legyen tanítva.

5. Kívánatos, hogy a nemzeti népiskola tulajának kellő előkészítésére az ovodarendszer mielőbb életbe lépjen.

A terjedelmes előadást, mely a különösen németajku vidéken kifejtett magyarosításról tesz tanúságot, a hallgatóság nagy figyelemmel és tetszéssel fogadta.

A határozati javaslathoz hozzászóltak Wilcsek Gyula, ki hangsúlyozza, hogy a magyarosodást nem annyira a tanítási módszer biztosítja, hanem sokat tesz a társadalom is a magyarosítás dolgában. A szíven legyen a módszer. Ajánlja, hogy egy katolikus magyar nyelvű egyesület alapítottassék, arra, hogy a magyar társalgási nyelvet a családba vigyék.

Schäffer Károly nem e'égzik meg azzal, hogy csak a városokban legyenek magyar nyelvű iskolák; azt kívánja, hogy az egész

országban az összes iskolák magyar nyelvűek legyenek. Az, hogy az anyanyelvet elfeledi az ifju, nem áll, szóló is német anyanyelvű. magyar nyelvű iskolákat végzett és még sem feledte el anyanyelvét.

Ember György nagyváradi tanító, Oláh születésű magyar író előadja, hogy sok oláh községet bejárt s ott tapasztalta, hogy ott a tanítók nem jól tudják az anyanyelvet. Ajánlja, hogy a magyar nyelvű iskolákban a nép nyelvének megfelelően alkalmas tanítót alkalmazzanak.

Szöké Sándor a határozati javaslat szövegéhez szól. Kérdi az előadót, hogy mikép gondolja a szép elveket megvalósítani, melyeket előadása fonalán ismertetett.

Marian Sándor szerint az előadó túlszárnyalta a kérdést, a magyarosítás kérdését. A magyar nyelv terjesztésében ne az iskolára fektessék a tanítók a fősúlyt, hanem a családra.

A déli harangszóra a tanítók imára állanak fel.

I. szakosztály B.) csoportja,

Szervezési osztály.

A szervezési osztály a katolikus kör nagytérmeiben reggel 9 órakor kezdte meg tanácskozásait.

Az ülést Petrovác József, (Kalocsa) mint elnök nyitotta meg. Üdvözölte a megjelenteket, és óhaját fejezi ki, hogy az itt tartandó előadások minél üdvösebb eredményekkel járjanak. Jegyzőknek Lehótzkyt és Gergristet kéri fel. Minthogy pedig a szakosztály elnöke délután maga is, mint előadó, más szakosztályban van elfoglalva, társelnöknek Dröbry Alajost választották meg.

Az első előadó Würth Bene Gáborzirczi főtanító volt. Az iskola kötelezettségi törvény végrehajtása körül mutatkozó anomáliák miképen volnának megszüntetendők, vagyis mily intézmények létesítendők az óvoda és iskolaköteles gyermekek beiskolázása céljából? című előadásában mindenekelőtt a hanyag beiskolázás illetőleg a hanyag iskolalátogatás okait sorolja fel 10 pontban, végül pedig egy 23 pontból álló határozati javaslatot nyújt be, a melyben azokat az intézkedéseket fejtegeti, a melyek az óvoda- és iskolaköteles gyermekek beiskolázása céljából életbe volnának léptetendők. A javaslat az iskolakötelesek pontos összeírását, az összeírásnak nyilvántartását, a családok létszámának bejelentését, a gyermekeknek a szülők vagy gyám által személyesen való beiratását, nyilvános intézetben nyert bizonyítvány bemutatását, az utóbbi három intézkedés elmulasztóinak bírsággal való sújtását, az iskolának kellő mennyiségű A. B. C. minta nyomtatványokkal való ellátását, a beiratkozottak

névjegyzékének az iskolaszéknél való bemutatását, az előjárásnak a be nem iskolázott tankötelesek szülői ellenében való eljárását, a megtörtént beiratásnak igazolását, az igazgató tanítói állás hatáskörének pontos meghatározását, az iskolai közigazgatásnak és rendtartásnak a tanítóképző tantárgyai közé való fölvetését, a rendtartás körüli mulasztások miatt a tanítókra bírságnak kiszabását, az iskolai anyakönyv pontos vezetését, az iskolamulasztás igazolásának szabályozását, a mulasztási jegyzéknek az iskolaszéki elnökhöz való beadását, az iskolakötelezettségi törvény elleni vétségek feletti felügyeletnek jársonkint való decentralizálását, a tanítónak a tanító gyűlésen való megjelenését, a szegény gyermekeknek az óvodában való ellátását és az új iskola vagy óvoda építésnél való eljárásnak szabályozását tartja szükségesnek. A javaslatot az osztály számos hozzászólás után némi módosításokkal és egyes pontok kihagyásával elfogadta.

A második előadó Csávolszky József, váci apátkanonok volt. A tétel a következő: »Az 1893-iki tanítói fizetéseket szabályozó törvényben kifejezett azon elv, hogy az állam az ugynevezett felekezeti iskolákat segíze, miképen volna a magyar népnevelésügy javára keresztülvihető olyképen, hogy a hitvallásos iskolák jellege és jogköre érintetlenül megőriztessék? Fenyegeti-e és minő veszély fenyegeti tüzetesen a kath. iskolákat ezen törvény, illetve az államsegély igénybevétele által?« Az előadó hosszabb indoklás után a következő három határozati javaslatot terjesztette be: 1. A főmagasságu bíbornok hercegprimás ő eminentiája útján kérje fel a kongresszus a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a kath. tanítóknak adandó államsegélyt az 1893. XXVI. t.-cz. értelmében ne lustrumok szerint, hanem egyszerismindenkorra netaláni beszüntetésig engedélyezze s a tanévi segélyt ne a polgári év elején, hanem a tanév elején folyósítsassa, vagy ha ezt az évi budget miatt tenni nem lehet, a polgári év elején az egész polgári évre szóló segélyt fizettesse ki az iskolaszéki elnök kezéhez, a ki havi részletekben fogja azt a tanítónak leolvasni.

2. Kéressék fel a püspöki kar, hogy létsítsen egy orsz. iskolai-alapot, még pedig olyképen, hogy a tanítók házának tűzkar elleni biztosítását az egyházmegye vegye a kezébe; a hol pedig ez már fenáll, ott tovább is fenmaradjon. 3. Kéressék fel a püspöki kar: hogy a kántortanítók párbérének megváltása, vagy az iskolaszékek által történő beszédese iránt intézkedjék.

A javaslatot ezekkel a módosításokkal elfogadták.

IV. szakosztály,

Hitoktató-szakosztály.

A hitoktató-szakosztály Bogisich Mihály püspök elnöklete alatt a kegyesrendi gimnázium disztermében ma d. e. 9 órakor tartotta ülését.

Az ülésen megjelent Komlóssy Ferencz esztergomi kanonok is és a Szent-István társulat képviselőjében Ember Károly.

Az elnök örömmel üdvözölte a szép számmal megjelent hitoktatókat, a kik átérzve hivataluk fontosságát, közösen tanácskoznak, hogy nézeteket kicseréljék és egyöntetűen haladjanak kitűzött munkájukban.

Fonyó Pál ó-becsei plébános Bogisich elnököt üdvözli, a kit mint a hitoktatás régi előharcosát ismét a hitoktatók között láthat.

Bogisich megköszöni a szives bizalmat s az értekezletet megnyitja.

Az első előadó, Fonyó Pál ó-becsei plébános volt, a ki mindenekelőtt a hitoktatás fontosságáról szólott. A vallás tanítását különösen napjainkban tartja égető szükségesnek és szeretné, ha a hitoktatásra valamivel több időt fordítanának. Óhajtanóknak tartja a régi tankönyveknek, különösen a most használatban levő katekizmusnak átdolgozását, revideálását. A páratlan és párhuzamos osztályok számára, külön tankönyv készítettassék. Kéressék fel a kultuszminiszter, hogy a vallás oktatására a törvényhozás útján nagyobb gondot fordítsanak. Az oly községekbe, a hol több osztály van, hitoktató állásokat szervezzenek és a kiknek jobb fizetést adjanak, úgy hogy a városban ok-

— Józsi haragszol?

— Nem, gyermekem, csak szólj, beteg vagy, hívjak orvost?

— Nem; könyörög Annuska és megragadja férje jobbát, mohó csókjaival halmozza el, görcsösen szorítja szájához és nincsen hatalom, a mely kivonná a kezét a gyenge ujjacskákból, a mig csak a szenvedés és izgalom meg nem töri a test erejét, zibbattan hanyatlanak a karok és a rezgő szempillákat lezárja a jótékony, mély álom.

Józsi letérdel eléje és könyezve nézi a szunyadozó nőt. Nedves ajaka hozzá ér a lázban kicserepedett kis szájhoz, mintha új, friss életet akarna belehelni a kimerült testbe. Arczát elrejtí a hullámzó kebelbe és oda, a dobogó szív alá meleg, forró csókot nyom.

Psz! Annuska megmozdul! Egy köny rezeg szeme alatt, olyan, mint a drága gyöngy, fénylő, tiszta; gyenge, rózsás pir futja alá a bársonyos bőrt, üde életet varázsolva a szintelen arczra. Két kicsi keze szívéhez kap, oda a szive alá, oda, hol a csókot érezte és nézd, halvány mosoly dereng az anyalka orczáin, — a barna, selyem hajfürtökkel koszoruzott fő fényben ragyog. — lágy sóhaj rebben el pihegő kebléből — hát ott fájt, Annuska, hát ez fájt?

Annuska, hát igaz? a jelen fájdalma egyszerismind a mult gyönyöre, kettőnk gyönyöre, — a jövő reménye, a mi kettőnk édes reménye?

Oh, asszony, milyen szép vagy fájdalmadban, milyen gyönyörű vagy, mikor szenvedsz! Még mindig ott tartja kezeit, ott a szive alatt, — még mindig mosolyog, — egész lényé átszellemül és félálomban, halkan susogja:

— Édes Józsi!

Igen, igaz! örvendj szíved boldogságodban, örvendj a kis csodának, ujjongj, igaz, igaz... Csend! a kis hajlékból templom lett, a tiszta családi szeretet szentélye.

Csend! egy emberből férfi lett, valódi büszke férfi.

Csend! egy kétkező lélek igaz lett és megerősödött, hogy megküzdjön a lét keserveivel, — egy életnek czélt adott a gondviselés, — egy elmét élessé, megfontolóvá tett egy lélekemelő tudat.

Csend! egy ember hosszú idő után ismét imára kulcsolja kezeit, — egy tagadó száj ujra rebeg régen feledett buzgó fohászt.

Csend! ne gunyoljatok, ne nevessetek, mert mondom néktek, magasztos az, fenségesen szép, a mikor a férfi könyörög az egék urához, különösen mikor így imádkozik:

— Isten, ki végtelen irgalmassággal bölcs kegyelmedben boldogságot, szerencsét adtál, — szent anyánk, szűz Mária, ki szeplőtelen szíved mennyei jószágával pártfogója, szószólója vagy a hozzád fohászodóknak, oh áldjad! óvd meg! tartsd meg nekem az én édes, kedves — kis mamámat!

atató fizetése évenként 1500 frt, a falun működő hitoktató fizetése pedig 1000 frt legyen, ötöd-éves korpótlékkal. Ajánlja, hogy a papnevelő-intézetekben és képző-intézetekben a hitoktatás elméleti és gyakorlati, de különösen elméleti részét nagyobb figyelemmel legyenek. A hitoktató-intézményre nagy horderejű lehet, ha a hitoktatók egyesülete megalakul. Végül benyújtja határozati javaslatát. A határozati javaslat a következő:

A szakosztály 1. elodázhatatlan szükségesnek tartja hitelemzési kézikönyveink elemi és átdolgozását, és mindenek felett akadémikus kérdésnek Hortoványi szellemében való megoldását. 2. Paedagogiai szükségletet képez a népiskolai hittani kézikönyveknek képekkel való illusztrálására, ugyancsak a különböző osztályok tanítás anyagának már a nyomtatás által való pontos kijelölése, — minek figyelembe vételére a Szt.-Istv. társulat igazgatósága ezennel tisztelettel felkérte. 3. Új és oly részletes hitelemzési tanterv közszükséglet képez, melyben óráról-órára ki legyen a tananyag tüzetesen jelölve és a vallás gyakorlására az eddiginél több gond lenne fordítandó. 4. A népesebb illetőleg 10—12 osztállyal nagyobb számú népiskolával bíró városokban a kizárólag népiskolának előhitelemzői állások szervezendők, ezek díjazása az iskola fenntartók törvényhozásilag kötelezendők, — kisebb községekben pedig a kevésbé díjazott néptanítók a hittani emlékeztetés címén bizonyos tiszteletdíjban részesítendők; — mire egy küldöttség kérné fel a közoktató minisztert. 5. A leendő hitelemzőknek és leendő néptanítóknak ugy elméleti, mint gyakorlati kiképzésére az eddiginél hosszabb gond fordítandó s ezek kiképzése gyakorlatilag kiváló hitoktatókra bízandó. A kultuszminiszter felkérendő, hogy a leendő tanítóknak vallásos szellemű nevelését az eddiginél sokkal jobban sürgesse és biztosítsa. 6. Hortoványinak szellemében írt könyv nélküli káték és a módszertanilag kidolgozott hitoktatói segédkönyvek kiadása napjainkban közszükségletet képez — és erre a Szent-István társulat figyelme felhívatik. 7. A hitoktatás országos emelésére előnyös hatással bírna, ha hitoktatóink országos testületet képeznének és időnkint hitoktató-kongresszust tartanának, évről-évre egyes hitoktató kérdésekre pályadíjak tüzetnének ki, ugyancsak a papi és tanítói kerületi gyűlések alkalmából 1—1 hitoktató-tétel is megvitatható és 1—1 hitoktatói fellépés is tartatnék, egyes kiválóan szakképzett hitoktatók pedig időnkint külföldi tanulmányutakra is kiküldetnének. 8. A pápák által annyi bucsuval gazdagított Canisius-egyesület életre keltése napjainkban szintén csak üdvös lenne a hitoktatás emelésére, különösen akkor, ha ebbe a tanítók, felnőttek, a szülők és más családtagok is bevonatnának, mit az a XVI. és XVII. századokból fenmaradt szabályzatokban is ben foglaltatik. 9. A hitoktatás emelésére országos jelentőséggel bír egy hitoktatási folyóirat kiadása és felvirágoztatása, hol a népiskolai hitelemzés mellett, az iparos tanonc iskolák, polgári iskolák, képző-intézetek, ugyancsak összes közép- és felsőbb tanintézetek hitoktatási kérdései megvitatás tárgyát képeznék. Ily szakkörök minden egyházmegyéről melegen felkarolandó és ugy az egyházhatóságok, mint az összes hitoktatók és hittanárok részéről anyagilag is pártolendő. Ennek szerkesztését és kiadását a fővárosi hitoktatók testülete vagy a kételkedő Canisius-egyesület budapesti központi választmányja eszközölhetné legsikeresebben.

A javaslatot elfogadták és az előadót lelkesen megéljenzették.

Iskolai értesítők.

Nagyvárad városi községi polgári fiu-, polgári leány-, elemi fiu- és ismételő leányiskoláinak értesítője. Kiadta a: **községi iskolaszék.**

Beküldetett lapunk szerkesztőségébe a helyb. községi iskolák egyetemes értesítője, egy vastag, terjedelmes 370 oldalból álló, kiváló gondtal és figyelemmel összeállított kötet, mely tekintve az ezredévi ünnepségeket, az idén sokkal nagyobb terjedelemben jelent meg, mint más alkalmakkor.

A legelső lapon mindjárt az iskolaszék

1895—96. tanévi működését találjuk leírva a legaprólékosabb részletekben; mindazt, ami a községi iskolák kül vagy belső szervezetét illeti s ami a községi iskolaszék hatáskörébe tartozik, röviden, a tárgyat épen csak érintve, de elég világosan körvonalazva megtaláljuk s egyúttal örömmel és megelégedéssel tapasztaljuk az iskolaszéki tagok részéről azt az ügy buzgalmat és komolyságot melylyel a népoktatás ügyét felkarolják.

A községi iskolaszék felügyeletkörébe a következő tanintézetek tartoznak:

1. **A polgári fiuiskola**, 5 osztálylyal (párhuzamos I. osztálylyal), 7 rendes, 1 óraadó tanerővel, 6 hitoktatóval, összesen 308 tanulóval.

2. **polgári leányiskola** 5 rendes, 1 kiegészítő tanítónővel, 1 óraadóval, 6 hitoktatóval 249 tanulóval.

3. **elemi fiuiskolák** 3 csoportban 12 rendes, egy helyettes tanítóval, 6 hitoktatóval 846 tanulóval.

4. **elemi leányiskolák**, 3 csoportban, 13 rendes, 1 kiegészítő, 2 helyettesítő tanítónővel, 6 hitoktatóval 1178 tanulóval.

5. ismételő leányiskola 3 tanítónővel 176 tanulóval.

6. községi kisedővők 5 óvónővel 233 fiu és 227 leánygyermekkel.

A községi iskolákba járó fiu- és leánytanulók összes létszáma tehát 3217, az előző évhez viszonyítva a tanulók száma 390-nel szaporodott. Sajnos, hogy az iskolaszék nem készítettett egy általános polgári és elemi iskolákat egyaránt feltüntető egységes statisztikát, amiből az összes községi iskolákról egyetemlegesen könnyű átnézetet szerezhetnénk; az elemi iskolákról van ilyen táblázatos kimutatás, de a polgáriról csak csoportonként van meg a statisztika. Az értesítő végén levő kimutatásból most csak egy adatot veszünk fel, hogy t. i. a 2024 elemi iskolai tanuló közül vallásra nézve van róm. kath. összesen 155, ev. ref. pedig 828, izraelita 877, g. kath. 44, g. kel. 58. Vagyis százalékban kifejezve a községi iskolákba jár zsidó 43.3%, ev. ref. 40.9% és katolikus 7.6%; látva e számadatokat, önkénytelen felmerül a kérdés, hogy kiknek a részére tartjuk fenn a községi iskolákat? hogy vajon érdemes-e a katolikusoknak fizetni az 5%-os községi iskolaadót? mikor van elegendő iskolájuk?

Igen feltűnt több helyen az az őszinteség, melylyel a tanárok az előmenetel és szorgalomról nyilatkoznak, hogy t. i. »igen sok kívánnivalót hagy fenn«, de eme nyilatkozatot sietnek kimagyarázni a téli zord idővel, meghűlésekkel, ruhátlansággal, a sok ünnepélyekkel, járványokkal, családi bajokkal, nagy szegénységgel, azok mind oly tényezők, amik felmentik a tanítót a felelősség alól, mert hisz nem is tehet róla. A tanulók szegénysége különben kitűnik onnan is, hogy a tanulók háromnegyed részének, a tandíjat egészen elengedték, ami városunkra nézve nagy érdem, hogy ez által oly tetemesen megkönnyíti szegény szülők gyermekeinek iskoláztatását.

Az értesítőben csapán a polgári fiu iskolának története van megírva, holott tudomásunk szerint egy miniszteri leirat melegen ajánlotta, hogy minden egyes iskolának története megírással az ezredévi alkalmából, e helyett azonban mindenütt meg van a tanévnek rövid története, továbbá az ezredévi iskolaünnepségek lefolytatásának írása. A polgári leányiskoláról szóló részben megtanultuk az iskolai törvényeket, a többinél azonban nem, pedig nem ártana azokat közölni, hogy a szülők is ismerjék meg azokat, egyebekben az értesítő mindenről kimerítő tájékoztatást nyújt. Köszönetet mondunk ezúttal a szülők s városunk nevében ama buzgóságért és szorgalomért, melylyel az iskolaszék ez értesítőt költséget, fáradságot nem kímélve sajtó alá rendezte.

UJDONSÁGOK.

* **Dr. Schlauch Lőrincz kardinális** és püspök a ma d. e. 9 órakor induló gyorsvonattal Ischlbe utazik, hol huzamosabb ideig fog tartózkodni. Ő Eminenciáját ez utban Szemethy Géza ur kíséri.

* **Az özvegy trónörökösne utazásai.** Stefánia özvegy trónörökösne Balaton-Füredre érkezett. A kir. hercegasszonyt a hajóállomásnál Fehér Ipoly panonhalmi főapát, Halbik apát, Huray dr., Mangold dr., Roboz kir. tanácsosok, Pokorny és Janda bencézések fogadták, a kik azután a fürdőtelepen kalauzolták. Stefánia özvegy trónörökösne Balaton-Eüredről közelebb Laxenburgba megy, ahonnan rövid tartózkodás után tengeri fürdőbe utazik.

* **Agliardi kardinális volt nunczius** jul. 7-én este, a 9 óra 10 perczkor induló vonattal utazott el Rómába. A bitorost távozása alkalmából is lelkes s nagyszabású óvációkban részesítették tisztelői a legelőkelőbb körökből. A vasuti indóháznál tömegesen jelentek meg, már jóval az indulási idő előtt s várakoztak a volt nunczius érkezésére. Mikor Agliardi a perronra lépett, hatalmas éljenzéssel fogadta az előkelő közönség, a nagy számmal megjelent főrangú hölgyek pedig gyönyörű rózsacsokrokkal kedveskedtek a távozó bibornoknak. Agliardit rendkívüli módon meghatotta ez az érzékeny bucsujelenet s könnyes szemekkel, hálásan szorította meg több-nyire a közelállók kezét. A bucsuzásnál megjelent a diplomáciai testület még fűrdőn nem levő tagjainak nagy része, több miniszter, Belopotoczky tábori püspök s a mágnásvilág sok hölgytagja. Mikor már a vonat is elindult még mindig hangzott a távozó bibornok után az elite-társaság lelkes éljenzése s intett felé végső bucsut az arisztokrata hölgyek kendőlobogtatása.

* **Dr. Wolaffka Nándor** püspök, debreczeni prépost-plébános a napokban három hétre elutazik Debreczenből.

* **Dr. Nogáll János**, püspök, nagyváradi nagyprépost, hosszabb távollét után hazaérkezett. Ő méltósága a közbejött gyászeset daczára a legjobb egészségnek örvend és látni való rajta, hogy a reichenhalli fürdőzés nagyon bevált, amit nagyszámu tisztelői örömmel észleltek.

* **Lindenmayer Károly kanonok** urnál közelebb tisztelgett a tenkei kerületi papság és tanító kar. A papság nevében Doczy János beéli lelkész, a tanítói kar nevében pedig Fetsér József görbbedi tanító üdvözölte a kiváló papot. A tisztelgés után az esperesnél lakoma volt, melynél Liszt Imre, görbbedi lelkész mondotta az első tósztot az ünnepeletré.

* **A holt kéz.** Wajdits Alajos pécsi-papnöveldei lelkiigazgató 11,500 frtot tett le alapítványként a tolnamegyei Szakadath község katolikus templomának fölépítésére. Tröll Ferencz vál. püspök, pécsi káptalani helynök, a pestmegyei Hajós község temploma javára 1000 forint értékű miseruhát és egyéb fölszerelési tárgyakat ajándékozott. A káptalani helynök már előzőleg is sok ezerekre menő összegeket adományozott szülőhelye ugyanezen templomának. A holt kéz működik!

* **A szerencsétlen öngyilkos.** Mihályházy Lászlót tegnap délután 4 órakor helyezték örök nyugalomra. A temetés a Kocsárdi pályaudvaron történt a hol öngyilkos lett. Az egyházi szertartás öngyilkos volta miatt nem lett megtartva. Ott voltak váradról Berceky Sándor, Papp János, Csapó János huszárönkéntesek, kik az ezred nevében koszorút is helyeztek a ravatalra. Ott volt anyja s apja is, kik szintén helyeztek koszorút a ravatalra. — A temetésen jelen volt az egész község lakossága, mely mély részvétellel vette körül a koporsót. — Állítólag Madarász Erzsik koszorút küldött s az öngyilkos kívánsága volt, hogy közelében temessék el. Azért nem hozták haza. A temetésről 11 órakor a kolozsvári vonattal jöttek haza. Megható volt midőn a szülők mély gyászban zokogva szálltak ki a kupéból. Nem-

különben levett volt három bajtársa is, kik elkísérték az öngyilkost utolsó útjára. Szolgáljon sorsa intő példának!

* **Kinevezés.** A nagyváradai lat. szertartásu püspökségi uradalomnál Rein dl Gyula betegeskedése miatt történt nyugdíjazása folytán dr. Sch la u ch Lőrincz kardinális és püspök e megüresedett állásra B. P a p p Károly végzett joghallgatót nevezte ki. Az új tisztviselő ma letette az esküt s átvette a hivatal vezetését.

* **A pannonhalmi ünnep.** A pannonhalmi ezeréves emlék alapkövetétele tudvalevőleg ez év augusztus 26-án megy végbe nagy ünnepélyességgel. Laszberg gróf főispán a bencés-rend tagjaival és Győrmege képviselőivel közelebb értekezletet tartott, melyen nagyjában megállapították az ünnep részleteit. A fővárosi védőeket, testületeket és a notabilitásokat Laszberg főispán hívja meg s fogadja Győrött. Győr-Szent-Mártonban Goda Béla alispán fogadja majd az összes vendégeket. Az alapkövetélet a bencés-rend ünnepe előzi meg a pannonhalmi monostorban; az alapkövet Fehér Ipoly főpát fogja megáldani; az abban elhelyezendő okirat Fischer Sándor dr. főjegyző olvassa fel. Wlassics miniszter beszéde után Goda alispán beszéde zárja be az ünnepélyt.

* **A mai közgyűlés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága ma, csütörtökön délután 3 órakor tartja rendes közgyűlését. A polgármesteri jelentés után mindjárt szavazás lesz, mert akkor töltik be a megüresedett irnoki állást.

* **Óvodák segélyezése.** Nagyvárad városa most tervezi a községi óvodák szervezését. Addig míg kötelességeit a kisednevelés körül teljesítheti, Morgenstern Albertné, Rozenzweig Szeréna, Aizele Etelka és özv. Dyk Eerenczné magán óvoda-utalajdonosoknak évi 650—650 frt segélyt szavazott meg eddig. A közs. iskolaszék, mivel az óvodák felállítását a város az 1897. év vége előtt nem létesítheti, kéri, hogy a 650 frt segélyt a nevezett óvónőknek az 1897. évre is utalja ki a város.

* **A magyar jogászyűlés** állandó bizottsága, — mint az »Ügyvédek Lapja« írja — a napokban ülést tartott, melyen a millennium alkalmára tervezett jogászyűlés határidejét szeptember 21. és 22-ére tűzte ki. A szakosztályokat megfogják nyitni: az I. szakosztályt Sáhgy Gyula, a II-at Környey Ede, a III-at Székács Ferencz, a IV-et Dárday Sándor. Az ügyvédi kamara felajánlotta a jogászyűlésnek fényesen berendezett helyiségeit, mi köszönettel elfogadtatván, úgy a teljes ülést, mint a szakosztályok tanácskozásait azokban fogják megtartani.

* **Tüntetés Zsilinszky ellen.** A zólyomi kerület országgyűlési képviselője, Zsilinszky Mihály államtitkár beszámolója után az állami iskolák megtekintése végett a kerület községeibe utazott. Tegnap Huszágh István pártelnök s Lieber József királyi tanfelügyelő kíséretében Gyettva községet látogatta meg. A mint kíséretével a község házába tért, a bírót magához kérte megbeszélendő a kedvező elintézés alatt álló iskolai államosítás ügyét. A nyugodtan kezdett tanácskozást azonban nem folytathatták, mert néptömeg gyűlt a község háza köré és egyik szószólójuk a terembe hatolt és a szándék megvalósítása esetén a tanítókat elűzéssel fenyegette. A szólót az államtitkár magyarázó s nyugodt hangon békítette. E közben, miután a tömeg minden áron a terembe akart hatolni, a nagy-szalatnai főszolgabíró intelmére a melléktermeken át a ház tulsó oldalán álló fogathoz mentek s az államtitkár Huszágh pártelnökkel kocsira ülve a mellékállomásra hajtottak. A mint a nép észrevette a menekülést, hatalmas közáport zudított a sebesen vágató hintó után, mely megsérült, de a bennülőknél semmi bajuk sem történt. Két kereskedő annak a szerencsés körülménynek köszönheti életét, hogy a gyermekcsoporthoz közeli menekülve, azon áttörtek s így juthattak haza, különben agyonkövezték volna őket. A közápor egy gyettvai lakost is ért, aki a tüntetők között állt s a ki egy kőtől találva véresen bukott le. A hir villámgyorsan terjedt el s méltó megbotránkozást keltett.

* **Gazdátlan pénzösszeg.** Horváth Antalné szül. Koór Anna meghalt. Körülbelül ezernyolczszáz forintra rugó vagyont hagyott hátra s e pénzsummának nem akad igazolt örökösse, így a vagyon körülbelül jótékony célra fog fordítatni. A rendőrség egy ideig még keresi az örökösöket.

* **A felemelt lakbérösszeg még mindig késik.** Éveken keresztül rimánkodott Nagyvárad a kormánytól, míg nagy kegyesen a várost a lakbérilletmény II. osztályába sorozták s ez által némileg emelték a Nagyváradon szolgáló állami tisztviselők lakbér-illetményét. A miniszteri rendelet szerint a tisztviselők visszamenőleg, 1896. január hó 1-től kapják a magasabb lakbért, tehát most kellene kifizetni részökre a félévi többletet. Mint halljuk, egyik-másik hivatali szaknál működő tisztviselők már felvették az összeget, az igazságügyi hivatalokban levők azonban még mindig csak várják azt a jól kiérdemelt csekélységet. A miniszter ekkoráig nem utalta ki a félévi lakbér-többletet.

* **Felségsértő pópá.** Brázsa György mácsai oláh pópá valóságos szenvedélyvel tör a mártírság »töviskoszoruja« után. Az aradi törvényszék épp egy felségsértő vád alól menetetett fel egy kis dorgattórium kíséretében; a mikor tárgyaló teremből kimeni a folyósón kifakadt a »magyar zsarnokok« ellen s e közben durva felségsértő szavakkal élt. Az esőkönyös mártír-jelöltet Otlakán György és Kreszton nyomban följelentette. Így aztán a halás oláhnak valószínűleg megteszi az aradi törvényszék azt a szivességet, hogy bejuttatja a mártírok ígért földére, melyet szuronyos fogházörök őriznek.

* **Bátor életmentő.** Tegnap a déli időközben fürdött K ó s Imre dijnok a Körözsben. Mellette két kis fiu játszott egymással, de az egyik játszás közben egy mély helyre tévedt s elkapta az ár. K ó s utánna uszot s nagy nehezen kitudta menteni a sebes vízből s eszméletlenül szállították be egy közeli házhoz, hol sikerült életre kelteni. A kis fiu P o p o v i c s Jánosnak nevezte magát s egy a »réten« lakó iparos gyermeke.

* **Nyáron téli, télen nyári ruha.** Eddig csak avval esufolták Nagyvárad közönségét, hogy nyáron jár színházba és télen fagyalozik. Most már egy újabb körülmény is igazolja, hogy milyen fordított viszonyban él Nagyvárad, a többi városokhoz képest. Nyári ruhát rendeltek a szegény rendőröknek s megis érkezett nagy várakozás után pár nap előtt. Tehát a nyári ruha csak július k ö z e p é n érkezett s volt mégis öröm, a szegény Andrások között, de sajnos végzetöket ö k s e m kerülték el. A téli toilletet még most sem vettették le, s minden örömrük korai volt, mert a R o z e n t h á l Herman beakarta csapni a várost s küldött olyan ruhákat, hogy kétszeri felvétel után tönkre ment volna. Persze visszaküldték a kapzsi váalkozónak s valószínű, hogy az új szállítmány december közepére megérkezik s a rendőrök ebben fognak fészíteni, mert hát nálunk ez úgy szokás.

* **Magyar atléták és cseh Holubárok.** Fényes, szép, diadalt arattak a magyar atléták a vasárnapi prágai nemzetközi versenyeken. Ez volt az első eset, hogy komoly mérkőzésben mérték össze erejüket idegen földön a magyar atléták, híres német, osztrák és cseh atlétákkal. A magy atléták közül: Réthy Pál, Szokolai Alajos, Zachár István, Stankovics Szilárd, Sachner Gusztáv és Gerencsér László neveztek, a MAC. képviselőiben pedig annak titkár Dobák Emil volt jelen a nemzetközi versenyeken. Nem kevesebb, mint 13 dijjal jöttek ma meg a prágai nemzetközi versenyekről a magyar atléták, melyek közül 9 első dij.

* **Történelmi fegyvertan.** Egy új társaság alakult meg folyó hó 5-én, vasárnap, Bécsben. Az új társaság »Történelmi fegyvertan« név alatt, az osztrák-magyar monarchia és Németországban a régészetet akarja minél szélesebb körben megismertetni és azt tudományos alapon kihasználni. Az új egyesület elnökévé Ising tábornokot a berlini királyi muzeumok igazgatóját választották meg; alelnöké pedig Bocheim Vendelt a bécsi császári és királyi muzeumok igazgatóját. A tizenkét választ-

mányi tag akként oszlik meg, hogy fele német birodalmi, három osztrák és három magyar, ez utóbbiak Odescalch, Arthur herczeg, gróf Zichy Jenő és Hampel József muzeumi úr. Az új egyesület megalakulásakor elhatározta, hogy megtekinti a magyar millennáris kiállítás történelmi műkincseit s testületileg Budapestre utaznak. A millennáris kiállítás megtekintésére jelentkezők között ott vannak Ising tábornok, Bocheim Vendel, lovag Ehrental a a drezdai muzeum igazgatója báró Lipperhaide és egy csoport német birodalmi képviselő.

* **Kinevezés.** A nagyváradai királyi tábla elnöke Horváth Miklóst joggyakornokká nevezte ki.

* **Eljegyzés.** Benjamin Soma a nagyváradai kerületi betegsegélyző pénztár könyvelője eljegyezte Klein Sámuel helybeli kereskedő bájos és művel leányát J e n n y t.

* **A dijnokkérdés rendezése.** A dijnokkérdést Sopron városa oldotta meg elsőnek az országban és pedig olyképen, hogy a városnál alkalmazott azon dijnokokat, a kik még nem töltötték be 60-ik életévüket, s az irnoki álláshoz megkívántató kvalifikációval bírnak, nyugdíjosultsággal III. osztályu irnokokká lépteti elő évi 500 forint fizetés és 120 forint lakbér-javadalmazás mellett. Sopron e határozatát a belügyminiszter is jóváhagyta, s így 13 soproni dijnokból egyszerre irnok lett, kik hivatalos esküjüket július 3-án tették le. Ha a dijnokokat tartó hatóságok követik Sopron példáját, a dijnokkérdés egy csapással rendezve van az egész országban.

* **Beiratások a keleti tanfolyamba.** A budapesti keleti kereskedelmi tanfolyamba (V. Alkotmány-u 11.) a jövő iskolai évre szeptember 20-ik-ig lehet beiratkozni. Az intézet rendes hallgatóiul azok vétetnek fel, a kik gimnáziumi, reáliskolai, vagy felső kereskedelmi iskolai érettségit tettek. Előnybe részesülnek azok, kik jeles eredménnyel vizsgáztak. Ugyanakkor lehet folyamodni a tanfolyam több stipendiumára is. Bővebb felvilágosítást a tanfolyam igazgatósága nyújt.

* **Uj eljárás a távirati utalványnál.** A kereskedelemügyi miniszter a posta- és távirat hivatalkát utasította, hogy a távirati utalványok kifizetése alkalmával, a címzetteknek egy évre e célra kiadott nyomtatványon kiállított oly értesítések adassanak át, a mely a távirati postautalványoknak nemesak minden adatait, hanem az írásbeli közleményét is tartalmazza.

* **Rövid hírek. Jövahagyott számadások.** A belügyminiszter értesíti Nagyvárad városát, hogy az 1896. évi I. negyedre vonatkozó toloncz-számadást jóváhagyta s e célra 192 frt 13 krt az állampénztárból kiutal. Jövahagyta továbbá a Haas Gottlieb-alap és az ipariskolai-alap 1895. évi számadásait. — **Aratnak.** Tegnap és tegnap előtt, több mint 3000 aratot vitt keresztül a vonat Nagyváradon. A kalászkok sárga, éret fejei sarló élre kerülnek, — mindenütt kezdődik az aratás s mint a különböző vidékekről tudósítanak bennünket, — szép eredményre lehet kilátása a gazda közönségnek. Biharvármegyében, eddig csak a rozs aratása folyik, de már nagyon sok helyen a búzába is bele lehet kezdeni. — **Szegeden** Németh Vilmos, szabdkai szabólegény, ki betöréses lopás miatt 6 hónapra volt ítélve, börtönében megörlt. Kórházba, majd innen — mivel rohamai elmúltak — szülőihez vitték a börtön örültjét. — **Debreczenben** Szentgyörgyi József köztisztviselőben álló városi gyámpénztárost nagy csapás érte; kis fia egy légyecsapástól meghalt. — **Szeged Szentháromság-szobra.** Szeged város megbizta Köllő Miklós szobrászt egy Szentháromság-szobor készítésére. Köllő folyó hó 5-én mutatta be a szobor mintázatát a fölkért bírálóknak, Roskovics Ignácznak és Vágó Pálnak, kik elismeréssel szóltak a minta felől. Zala György a napokban tekinti meg Köllő művét. — **Oroszába rendezel tanácsu város** kíván lenni; a tervnek sok ellenzője van, kiknek legfőbb érvük, hogy az átalakuláshoz szükséges költséget nem tudják előteremteni. — **Debreczeni tragédia.** Palicz Kálmán fiatal iparos elváltan élt asszonyától Soltész Maritól, akit pedig szeretett, de a kinek életét féltékenységgel, durván kitörő haragjával sokszor megkeserítette. Hétfőn rálesett a feleségére s mikor Oláh lakatos műhelyébe betért, utána sietett s Oláhot, ki öreg ember, felbuktatva az ott heverő egy méter hosszú vasdoronggal hátulról négyszer föbe vágta. Már az első csapás után, mely koponyacsontját

szik rajtam, hogy a régi, drága emlékek mind fölélednek bennem.

Annál inkább elfog engem azután a vad dacz, annál merevebb s feszesebb a magaviseletem, annál rövidebben vetem oda a félig elharapott választ és annál nagyobb gyűlölet sugárzik a szememből.

Hogyan tudnám másképpen eltitkolni szerelmemet íranta.

Tegnap nem akartam vele menni a városba. Az idő engedett, amint tavasszal szokott: déli enyhe szél leengedett, kék ég mosolygott fölöttünk, melyen ezüstös felhők szállingóztak. Mindehhez nagyon illik a háztetőn s fákön csiripelő verebek muzsikája.

A jég már meglágyult s porhanyós volt, és nem mentem Tommal, mert már kötelességeim voltak kis kedvenceim iránt.

Tom utra készen még egyszer bejött hozzám.

(Folyt. köv.)

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.

Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8³⁰ regg., 2³⁰ éjjel, személyvonat 11³⁰ d. e., 2³⁰ d. u., 11³⁰ és 4 éjjel.

Kolozsvár felé gyorsvonat 7¹⁵ este, 2¹⁵ éjjel, vegyesvonat 1³⁰ d. u., személyv. 3³⁰ délután, 2³⁰ éjjel.

Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10³⁰ d. e., 4³⁰ d. u., vegyesvonat 7³⁰ este.

Belényes-Vaskóh felé vegyesvonat 4³⁰ reggel, 1³⁰ d. u.

Érmihályfalva felé vegyesvonat 6³⁰ r., 4³⁰ d. u.

Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1³⁰ d. u.

Püspök- és Felix-fürdő felé 8³⁰ reggel, 4³⁰ d. u., 7³⁰ este, 6³⁰ reggel 2³⁰ d. u., 9³⁰ este.

Vonat érkezik Nagyváradra.

Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7³⁰ este, 2¹⁵ éjjel, személyvonat 7³⁰ reggel, 3³⁰ d. u., 1³⁰ éjjel.

Kolozsvár felől gyorsvonat 2³⁰ éjjel, 8³⁰ regg. személyvonat 10⁴⁴ éjjel, 11¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.

Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8³⁰ r., személyvonat 9³⁰ d. e., 5³⁰ d. u.

Vaskó - Belényes felől, vegyesvonat 11³⁰ d. e. 9³⁰ este.

Érmihályfalva felől vegyesvonat 8³⁰ r., 9⁴⁴ este.

Gyoma-Kót-Ósi felől vegyesvonat 10³⁰ d. e., személyvonat 8 este.

Püspök- és Felix-fürdő felől 10³⁰ d. e., 6³⁰ este, 8³⁰ este, 8³⁰ reggel 3³⁰ d. u., 10³⁰ este.

* A csillaggal jelölték csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

TAVIRATOK.

Az egyetemes tanügyi kongresszus berekesztése.

Budapest, július 8. (Saját tudósítónk táv.) Ma délelőtt gyűlt egybe utoljára a kiállítási ünnepélyek csarnokában a II. egyetemi tanügyi kongresszus. Az ülést Heinrich Gusztáv elnök megnyitván, több üdvözlő sürgönyt olvastak fel, köztük a kolozsvári orvosi egyetem tanári karát, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszterét stb.

Ezután Alexander Bernát tartotta meg záró-értekezését az iskola belső életének szervezetéről. Figyelmeztette, hogy a mai nemzedékben tullek a gyakorlati irány, ellenben meglazultak az erkölcsi kötelek. A tanítók feladata, hogy ezt az erkölcsi érzületet erősítsék s ebbe bele kell vonniok a nemzeti elemet. Általában a 20-ik század feladata az, hogy legyen, hogy művelt embereket neveljenek.

Beszédét a haza iránt való kötelesség lelkes fejtegetésével végezte. A hallgatóság zajosan megéltjezte.

Elnök köszönetet mond az előadónak szép és tartalmas értekezéseiért és munkálkodásáért.

Apróbb ügyek elintézése után Vass Mátyás hálás visszaillesztást vet a kongresszus lefolyására és köszönetüket tolmácsolja az elnökségnek.

Heinrich Gusztáv elnök záróbeszédében utalt a kongresszus jelentőségére, mely különösen abban van, hogy kidomborította a tanítás egységes jellegét. Majd köszönetet mondott azoknak, a kik a kongresszus létrehozásán dolgoztak, hálás tisztelettel emlékezett meg Schmidt kiállítási igazgatóról, a kereskedelmi miniszterről és hódolattal a királyról (a kongresszus tagjai felálltak) Heinrich megindulva kiállította feléjük: A viszontlátásra! Erre felhangzott a Szózat — s ezzel a kongresszus tagjai szétszoltak.

Interparlamentáris konferencia.

Budapest, jul. 8. (Saját tud. táv.) A szeptemberhő 23-án itt összegyűlő interparlamentáris konferencia költségeire a kormány 6000 frtot utalványozott ki (L. mai számunk vezérlő cikkelyét.)

Vidéki egyetemek.

Páris, jul. 8. (Saj. tud. táv.) A szenatus 219 szavazattal 31 ellenében elfogadta a törvényjavaslatot, mely az egyetemi oktatás decentralizációját czélozza és több egyetem állítását rendeli a nagyobb vidéki városokban.

A ferencvárosi gyilkosság.

Budapest, július 8. (Saját tud. távirata.) A ferencvárosi Mátyás-utczában meggyilkolt Szabó János gyilkosát Csibra Antalt nem kísérték át az ügyészséghez, mert a rendőrség tovább folytatja a vizsgálatot. A vizsgálatot vezető Zsarnay rendőrtanácsos nem hiszi ugyanis, hogy a gyilkosság indító oka a cigarettá fölött való összeszólalkozás lett volna. Azt akarja megállapítani biztossággal, hogy Csibra Antal a rablási szándékkal gyilkolta-e meg Szabót, vagy a rablás csak azután jutott eszébe. A vizsgálat eddigi adatai szerint az látszik valószínűbbnek, hogy Csibra úgy csalta le a műhelybe Szabót, hogy azután ott kifosztza. Az áldozat különben még a törvényszéki orvostani intézetben fekszik s a bonczolása holnap délelőtt lesz.

A római instrukezió.

Budapest, jul. 8. (Saját tud. táv.) A Bánffy kormány megkereste a külügyminisztert, hogy diplomáciai uton szerezze be a Verga kardinális által aláírt római instrukezió hiteles szövegét. A magyar kormány nem kíván előterjesztést tenni az instrukezió ellen; de kijelentette, hogy abban a néppárt közvelen támogatását látja.

Véres összeütközés a török-görög határon.

Páris, jul. 8. (Saját tudósítónk távirata.) Az Agence Havas-nak jelentik tegnaptól Athénből, hogy egy nagyobb csapat albániai berontott görög területre és a görög határőrséggel összeütközött, mely elfogta és Larissába kísérte.

A krétai fölkelés.

Páris, július 8. (Saját tudósítónk távirata.) A hatalmak együttes föllépése következtében a görög kormány kijelentette, hogy elhárítja magáról a felelősséget a krétai eseményekért és hogy Kréta szigetének békéltetése attól függ, vajjon teljesíti-e Törökország azokat az ígéreket, melyeket a reformok behozatala tárgyában tesz vala.

A bimetallisták győzelme.

Chicago, július 8. (Saját tudósítónk távir.) Az itt egybegyűlt demokrata nagygyűlés 556 szóval 349 ellenében kimondotta, hogy az aranyvaluta mellőzendő és a kettős érc-érték (arany s ezüst) hozandó be ugy a kereskedelemben, mint államháztartásban.

KÖZGAZDASÁG.

A marharakodó állomások szaporítása. A földmívelésügyi miniszter, a kereskedelmi miniszterrel egyetértőleg Somogy megyében a kaposvár-fonódi h. é. vasut Lengyeltóti és Osztó-péni állomásait marharakodással felruházta.

Reformok Ausztriában. Mialatt minálunk sem a társadalom, sem pedig a törvényhozás nem emelkedett annyira, hogy a társadalmi bajok orvoslására rendszeres és szívós munkásságot bírna kifejtetni, az alatt a szomszédos Ausztriában, melyet megszoktunk sok tekintetben lenézni, csaknem naponként történik valami ebben az irányban. Most az iparfelügyeletet terjesztik ki, majd alkotnak oly adó reformokat, a melynek bevaliót czélja a társadalmi igaztalanságokon segíteni, aztán leszállítják a föld adóját, most pedig az agkor és rokkantság esetére biztosítás meghonosításán törik fejüket.

A belügyi ministeriumban e napokban tartottak ez ügyben egy tanácskozást. Egyelőre a magánhivatalnokokat akarják a biztosítás körébe vonni úgy, hogy az állam nem járulna ugyan a terhekhez, de erkölcsileg tőle telhetően támogatná az intézmény fejlődését. Ennek nagyságáról fogalmat alkothattunk magunknak, ha tudjuk, hogy közel 200.000 egyénről van szó.

Marchet tanár már ki is dolgozott egy tervezetet, a mely szerint kisebb fizetéseknel az évi díjnak 3/4-ét, nagyobbaknál felét, esetleg 1/3-át a munkaadó fizetné s csak a többit az alkalmazott. Évi 120 forint befizetése mellett 65-dik éve után az illető 1200 frt nyugdíjat kapna.

A legérdekesebb a dologban az, hogy az osztrák gyárosok akkor, midőn magukat a megterhelhetés alól ki akarják vonni, a-t hozzák föl, hogy addig míg nálunk Magyarországon annyira mi sem történik a socialis törvényhozás körül, őket sem lehet megterhelni, mert ez verseny képességük rovására menne. A mi ugyan nem igaz, mert a nyugati államokban mindenütt az ellenkezőt tapasztaljuk, de szegyenletes reánk nézve, hogy nem csupán itthon hanyagoljuk el a kötelességeinket, hanem mások kezébe is fegyvert adunk és megkönnyebbitjük azt, hogy kibújjanak azon kötelesség alól, mit nemcsak a humanizmus, hanem a józan hazafiság is parancsol.

Magyarország ily módon a haladásnak elenségévé lesz a helyett, hogy a szegények és elhagyottak pártfogója lenne. Ezt a nyakunkon ülő plutocrátia nem engedi. A vasárnapi munkaszünet, melyet pár év előtt honosítottak meg, volt az első jelentékenyebb szociálpolitikai rendszabályunk. Elég naivok voltunk azt hinni, hogy ez után következni fognak a többiek. Aztán nem következett semmi, sőt a vasárnapi munkaszünetet is minduntalan felfüggesztik, megsértőit alig fenyítik, úgy, hogy a gazdasági brutális hiveinek nagy öröme, a törvény maholnap desuetudóba jut, akkor mikor külföldön éppen az ellenkező irányban fejlődnek a viszonyok s a társadalmi reformok terén elért sikereket a fejlődés legedesebb gyümölcsének tekintik. Persze nem a szivtelen plutocraták, hanem a jó hazafiak és az önzetlen politikusok.

Az iparosok politikai akciója. A közgazdasági kiegyezés következtében iparosaink körében is élénk politikai mozgalom van keletkezben. Ezt a politikai akcióit legjobban jelzi dr. Horváth Jánosnak, az »Iparügyek« szerkesztőjének ama beszéde, melyet az általa kiadott szaklap »A szolnoki program« czimen közöl. E beszédből közöljük a következő részt: »Ha kedvezőtlenek iparosainkra nézve a munka- és üzleti viszonyok, akkor valóban lesújtó az iparosok helyzete a közéletben. Mindenhol, még az ipari mozgalmaknál

is háttérbe szorítva, az iparosok uszályhordozói egyes politikai pártoknak és politikai meggyőződésüket vagy elhallgatják, vagy rendelők kiválmainak vetik alá. Arról, hogy a közéletben az iparosok érdekei érvényesüljenek, iparosaink beszélni sem mernek. Nem megszügyenitő-e az, hogy midőn 1893-ban a miskolczi ipartestületi kongresszus az iparosok választói cenzusának leszállítását határozta el s midőn azt is kimondta, hogy ezt országgyűlési képviselők által a képviselőház elé terjeszti, — akkor ma, három év múlva sem látjuk és tudjuk, hogy hol van, vagy van-e oly képviselő, ki az iparosok e jogos kiválmát előterjesztette volna.

Ez a szomorú tény ébressze föl hazánk iparosait közönyösségükből; szervezkedjenek és mozogjanak. Foglalják el a tért a községi, városi és a megyei közügyekben, iparkodjanak bejutni a községi képviselő-testületekbe és a törvényhatósági bizottságokba, mert ezekben közigazgatási és ipari ügyeket is tárgyalnak; s így ezekben az iparosokat is előkelő hely illeti meg. Azután itt van a közigazgatási kiegyezés megkötésének ideje és új választások küszöbén állunk. A magyar iparosok ugyan nem fognak egyelőre, mint az osztrákok, külön ipari pártot alakítani és nem is fognak mint az osztrákok az ipar részére 100 milliót kérni az országgyűléstől, hanem iparkodni fognak jogos érdekeiket a jelenlegi politikai pártok keretében érvényre juttatni. Mint a magyar iparosság egyik zászlótartója ezen hazai vezéripartestület előtt felhívom az egész hazai iparosságot, nézze meg és vizsgálja meg, kire fogja ezután szavazatát adni. Mi a képviselőjelöltekkel nem fogunk ugyan reverzalit kérni, de igenis elvárjuk, megköveteljük azt, hogy az iparosok ügyeit jövőre az országgyűlésen szakavatottan tárgyalják, az iparosság érdekeit érvényre emeljék, mert ezek egyuttal országos érdekek is.

A vetések állása és a mezőgazdasági állapot július hónap 1-én a földművelésügyi m. kir. miniszterhez az állandó gazdasági tudósítókól beérkezett jelentések alapján a következő volt: Az időjárás június havában esős és hűvös volt, Máramaros, Liptó és Beregvármegyékben a magas hegyeken havazott is több ízben, zivatar és vihar az országban gyakran volt; egészben véve azonban az eső évek inkább részlegesek, mint országosok voltak, mert a gyakori csapadék és vihar mellett, ámbár sok helyen megdőlték a gabonafélék, sőt e miatt néhol lehanyatlottak is, a gabonatermés-kilátások országos átlagban alig változtak.

A buza területe kitesz most 4,345.000 kat. holdat, a buzatermés-kilátások kivált a kevésbé károsodott vármegyékben nevezetesen: Sopron, Tolna, Somogy, Csongrád, Heves, Békés, Csanád Temes, Arad és Brassóvármegyékben igen jók. Itt 8—12 mmázsa átlagos termésre számít a gazdaközönség. Országos átlagban a terméshozam 7—8 mmázsa közt ingadozik, tehát az összes eredmény közel 40 millió mmázsa becsülhető. A rozs és kétszeres területe az elemi csapások levonásával 2,015.000 kat. holdra rug. A buza átlagos termésénél a rozs valamivel kisebb termést fog ugyan nyújtani, de ez a termés csaknem általában kiváló minőségű lesz, mert az idén kevésbé szenvedett. A rozstermést országos átlagban 6—7 mmázsa becsülik kat. holdankint, tehát a remélhető terméshozam meg fogja haladni a 13 millió mmázst. Az őszi árpa aratásához hozzáfogtak a legtöbb helyen, sőt a tavaszi árpa is érik már; az őszi árpával bevetett terület kevesbedett. Az őszi és tavaszi árpa területe az elemi csapások által okozott veszteség területének levonásával 1,807.000 kat. holdra becsülhető, melyen a várható terméshozam 6—7 mmázsa közt ingadozik, az összes termést tehát 12 millió métermázsa teszzük. A zabbal bevetett területet 1,741.000 katasztrális holdra becsülik, minthogy a zab csekély kivétellel az egész országban jól fejlődik, minőségileg igen jó termést fog adni, főképp az alföldi vármegyékben. A várható terméshozam kat. holdankint 6—7 mm. közt mozog, az összes reményelti termés tehát valamivel felül lesz a 11 millió mmázsan. A repce az ország nagy részében már learatatták, sőt a legtöbb helyen már elcsépezték; a terméseredmények nagyjára csekélyek voltak. Egyes vidékeken azonban termést átlagban 6—8 mm. jó minőségű repce is. A leara-

tott terület viszonyítva a bevetetthez, megközelítő számitással 60—70%-ra rugott a tél folyamán, mint a beérkezett adatokból kitűnt, némely vármegyében 50—60%, sőt itt-ott 80—90%-nyi repce is kiveszett. A kukorica területe nagyobbodott az idén. Különben is a kukoricatermés-kilátások a folyton tartó esőzések folytán javultak; átlagban kielégítő és jók, ámbár a kukorica megmivelését is késleltette az esős időjárás. A burgonya termés kilátások országszerte javultak; a korai burgonya, melynek kisedését eszközlik házi használatra, igen jól megtermett. A szőlők kivétel nélkül jól telelték, csekély kivétellel jól is fejlődnek, filoxera, peronospora és a kenderbogár okozott ugyan az idén is kárt, sőt néhol föllépett a szőlőmoly is, de csak igen kis mérvben Zala- és Pestvármegyében. A szőlőterméskilátások kedvezőek.

Terménytőzsde.

Budapest, július 8.

B u z a tavaszra, bácskai	6.22
» tavaszra, északi	6.23
» szeptember-októberre, bácskai	0.—
» szept.-okt.-re északi	6.03
R o z s tavaszra bácskai	0.—
R o z s tavaszra, északi	0.—
T e n g e r i, június-júliusra, bácskai	0.—
» jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.10
» aug.-szept.re, északi	10.55

Bécs, július 8.

B u z a tiszai	7.05—7.40
» hánsági	6.90—6.25
» bácskai	—0—0
» szokványú őszre	6.85—7.25
B u z a szokványú tavaszra	6.72—6.74
R o z s tiszavidéki	—0.0
» szokványú tavaszra	—0.0
» szokványú tavaszra	6.40—6.60
T e n g e r i magyar	4.20—4.30
Z a b, magyar kereskedelmi	6.35—6.55

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. július 8.

Magyar aranyjárdék 4%	122.50
Magyar koronajárdék	99.35
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.75
Italmérési jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	150.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	137.50
Osztrák járadék papírban	101.25
Osztrák járadék ezüstben	101.25
Osztrák járadék aranyban	121.—
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145.—
Osztrák magyar bankrészvény	958.—
Magyar hitelbank részvény	377.75
Osztrák hitelintézeti részvény	350.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	359.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.50
Német birodalmi márka	58.72 1/2
London vista	119.85
Páris vista	47.65
20 márkás arany	11.75

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Paulayné Adorján Berta asszonynak,

a budapesti nemzeti színház tagjának második vendégfölléptével.

Csütörtökön, 1896. július 9-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este fél 8 órakor rendes helyárrakkal:

AZ ERDŐ SZÉPE.

Dráma 5 felvonásban.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, pénteken, 1896. július hó 10-én

PAULAYNÉ, ADORJÁN BERTÁNAK,

a budapesti nemzeti színház tagjának, búcsú fölléptével.

O D E T T E.

Színmű 4 felvonásban.

Felelős szerkesztő: CSIPPÉK FERENCZ.

1760/1896.

Hirdetmény.

A Berettyó vízszabályozó és ármentesítő társulat által Berettyó-Ujfalu környékén a a Kék-Kálló csatorna felett

11 közuti fahid

lévén 4., 5. és 5 1/2 méter nyílással kiépítendő, ezen összesen 12082 frt 03 krral előirányzott munkálat kivételének biztosítása céljából folyó hó 28-ikán délután 3 órakor a társulat hivatalos helyiségében tartandó ajánlati verseny tárgyalást hirdetek meg.

A verseny tárgyalás szóbeli és írásbeli leendő; a szóbeli tárgyalás után az előzőleg már beadott írásbeli zárt ajánlatok az érdekeltség részéről kiküldött építési bizottság ülésében lesznek felbontva s nevezett bizottság fog a munkálat vállalatba adása iránt intézkedni, fentartván részére azon jogot, hogy az ajánlatok felett teljesen szabadon határozhasson és hogy megfelelő ajánlat be nem nyújtása esetén a tárgyalás eredményétől függetlenül is intézkedhessék.

Ajánlatok tehetők ugy az egyes, mint az összes hidakra.

Versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy írásbeli zárt ajánlataikat f. hó 28-ikán délelőtt 11 órakor a társulat igazgatóságához adják be, a szóbeli tárgyalásra jelenjenek meg annnyival inkább, mert későbbi ajánlkozások nem vétetnek figyelembe.

Az ajánlatok biztosítására a társulati pénztárnál az előirányzati összeg 5%-át kell készpénzben vagy ovadékképes papirokban letenni.

A vonatkozó tervek, részletes feltételek a társulat hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatoknak tartalmaznia kell ajánlattevő abbéli nyilatkozatát, hogy a terveket, a helyi viszonyokat, az építési részletes feltételeket ismeri s ezeket, valamint a szerződési tervezet pontjait magára nézve kötelezőnek fogadja el; meg kell jelölnie továbbá a határidőt, a mikor a munkálat befejezését biztosítja.

Nagyvárad, 1896. június hó 6.

Tatár Zoltán,

társ. igazgató.

153 1—1

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp

Ezen hirtve hásziszter ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 25 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzölésésként alkalmaztatik közsvenynél, oszznál, tagszaggatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller gyákorta Horgony-Liniment elnevezés alatt nem titkos szer, hanem igazi népszerű hásziszter, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszer-tárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

Richter F. Ad. és társa, csász. és kir. udvari szállító, Rudolstadt (Thüringia).

— EGYHAZI NYOMTATVANYOK. —

Szent László-könyvnyomda részvénytársaság

Telefon összeköttetés.

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. sz.

Telefon összeköttetés.

A nagyérdemű közönség, szives tudomására hozzuk, hogy **könyvnyomdánk** mellé

PAPIRRAKTÁRT

rendeltünk be ahol *bármily mennyiségben* mindennemű

IRODASZEREK

beszerezhetők.

Raktáron tartunk: Mindenféle *irodai papirokat, levélborítékokat, koczkás és sima üzleti levélpapirokat, csinos és különféle dobozokban levélpapirokat, csomagoló papirokat, csipkézett színes papirokat, rajzpapirokat iskolák és (Wathman-féle) mérnökök részére fényezett (pauza) vásznat Csinos névjegyek nagy választékban, bál meghívók, tánczrendek, eljegyzési, menu-kártyák, gyászjelentések, továbbá iskolák részére irkák, gyakorlat-füzetek, rajztömbök, noteszek, imakönyvekbe szent-képe stb stb.*

Kitünő minőségű

alluminium-, aczél- és bronz-tollakat.

Tollszárazakat.

Itatóspapírt és porzót.

Író t.

Tentát és tentatartót.

Ez alkalommal van szerencsénk tisztelettel felhívni a nagyérdemű közönség figyelmét kitünően fölszerelt

KÖNYVNYOMDÁNKRA,

ahol mindennemű nyomtatványok: u. m. hírlapok, művek, oklevelek, részvények, sorsjegyek, továbbá takarékpénztári, ügyvédi, közjegyzői és kereskedői nyomtatványok **olesón** és pontosan elkészítetnek. Színes kivitelben üzleti-kártyák, számlák és körlevelek.

Kivánatra mintákkal és árjegyzékkel (vidékre is bérmentve) szolgálunk.

Levélpapíros dobozokban 30 krtól 1 frt 50 krig.